

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף נח

למדנו אתמול דעת רב שמואל בר יהודה שרבנן גזרו שארוסה אינה אוכלת בתרומה משום סימפון. הגמרא הקשתה אם כן כהן הקונה עבד מִישראל יהא אסור העבד באכילת תרומה שמא ימצא בו האדון מום ויתברר למפרע שהמכירה בטלה ונמצא שאכל תרומה האסורה לו. הגמרא תירצה שבעבד לא שייך סימפון.

קוביוסטוס (= גונב נפשות): גם אם לבסוף יתברר לכהן הקונה, שהעבד הזה הוא גנב או גונב נפשות, אין המקח בטל משום שסתם עבדים גנבים הן.

לסטים מזוין או מוכתב למלכות (= העבד חטא למלך והוציא עליו גזר דין שכל המוצא יהרוג אותו): אלו דברים שאינם שכיחים בעבד, ולכאורה יש לחשוש שאולי אח"כ יתברר לכהן שזהו עבדו חדש ויבטל את המקח? הגמרא מתרצת שלדברים אלו יש 'קול' ואם הקונה שמע על כך ולא חשש, בהכרח שהוא הסכים לקנייה גם באופן זה.

מכדי בין למר: הרי בין לעולא שאינה אוכלת משום שמא תשקה לאחיה, ובין לרב שמואל בר יהודה שאינה אוכלת משום סימפון – סוף כל סוף אינה אוכלת, ומה הנפקא מינה ביניהם?

קבל, **מסר והלך:** א. קיבל עליו הבעל את המומין גם אם ימצא אותם. שאז אין כבר חשש של סימפון אבל עדיין יש חשש שמא תשקה לאחיה. ב. מסר האב את ביתו לשלוחי הבעל לחופה, או שהלכו שלוחי האב עם הבת יחד עם שלוחי הבעל לחופה, שאז עדיין יש לחשוש לסימפון אבל כבר אין לחשוש שמא תשקה לאחיה ואחיותיה.

*

למדנו במשנה אם הגיע הזמן והבעל מעכב את הנישואין אוכלת משלו ואם הוא כהן היא אוכלת בתרומה. לדעת רבי טרפון נותן לה הארוס הכל תרומה, וכשהיא טמאה היא תמכור את התרומה ותקנה חולין לאכילתה, לדעת רבי עקיבא נותן לה חצי תרומה לימי טהרתה וחצי חולין לימי טומאתה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מחלוקת בבת כהן לכהן: דוקא בבת כהן הארוסה לכהן סובר רבי טרפון שמקבלת הכל תרומה, מכיון שהיא יודעת לשמור על התרומה בימי טומאתה שלא לטמא אותה וכן היא יודעת למכור אותה בימי טומאתה. אבל בת ישראל הארוסה לכהן לכולי עלמא מקבלת חצי חולין לימי טומאתה כי אינה יודעת איך להתנהג איתה.

בנוסף, כל המחלוקת היא דוקא בבת כהן הארוסה לכהן (שאז לדעת רבי טרפון נותן לה הכל תרומה) כי אביה יטרח וימכור לה את התרומה ויקנה חולין, אבל כשהיא כבר נשואה לכו"ע חייב בעלה להביא לה חצי חולין (מדובר שהבעל העמיד לה אפוטרופוס לספק את מזונותיה) כי אין דרכה למכור את הפירות בשוק.

רבי יהודה בן בתירא: זוהי דעה נוספת המובאת בברייתא.

רבי יהודה אומר נותן לה הכל תרומה: וההבדל בין שיטתו לרבי טרפון; לדעת רבי טרפון נותן לה הכל תרומה בלא להתחשב בעובדה שבמכירת התרומה היא תקבל פחות מהסכום שיעלה לה לקנות את החולין (מכיון שתרומה נמכרת רק לכהנים היא זולה יותר מחולין). אבל לדעת רבי יהודה נותן לה כמות גדולה יותר של תרומה בכדי שלאחר שתמכור אותה ישאר לה מספיק כסף בשביל לקנות חצי חולין.

רבי שמעון בן גמליאל: סובר כרבי יהודה שהארוס צריך לדאוג שלאחר שתמכור את התרומה בימי טומאתה ישאר לה כסף לקנות חצי חולין, אלא שלדעתו צריך לתת לה תרומה כפול ממה שהיא אמורה לאכול.

הגמרא מבארת שההבדל בינו לרבי יהודה, שלדעתו היא מקבלת כפליים בשביל שלא תצטרך לטרוח ולמכור את התרומה בשווייה האמיתי אלא בזול יותר וכך יקפצו עליה קונים. אבל לדעת רבי יהודה היא מקבלת יותר תרומה רק לפי חישוב מכירתה בשווייה.

*

והאי קנין דאחיו הוא: היבמה (הישראלית) שממתינה ליבום היא קנין של אחיו שמת, והרי קנין זה פקע במיתת האח. ולכן אינה אוכלת בתרומה כי קנין בעלה פקע, וקנין היבם גם אין לה כי היא לא קנין כספו. (אמנם לאחר שתתיבם ליבם היא תאכל בתרומה שהרי הוא קנה אותה לאישה).

*

עשתה ששה חדשים: למדנו במשנה אם מתוך 12 החדשים שנתנו לה לפרנס את עצמה היא היתה מאורסת לבעלה ששה חדשים ואח"כ הוא מת, ואת הששה החדשים הנותרים היא עשתה בחיי היבם, ואפילו אם עשתה את כל ה-12 חדשים בחיי בעלה חוץ מיום אחד (שאז הוא מת) ואת היום האחרון עשתה בחיי היבם, או שאת כל ה-12 חדשים עשתה בחיי היבם חוץ מהיו הראשון שהיה בחיי בעלה, אינה אוכלת בתרומה אם היבם כהן.

הגמרא מקשה: לאחר שאמרה המשנה שאם עשתה את כל ה-12 חדשים בחיי בעלה חוץ מיום אחד שאותו עשתה בחיי היבם אינה אוכלת, פשוט שאם עשתה את כל ה-12 חדשים בחיי היבם חוץ מהיום הראשון שהיה בחיי בעלה, אינה אוכלת! שהרי היא אינה קנין כספו של היבם ואין שום סיבה שהיא תאכל בגללו, ומדוע היתה המשנה צריכה לכתוב זאת?

הגמרא מתרצת: באמת זה 'זו ואין צריך לומר זו'.

*

למדנו במשנה שבדור מאוחר יותר דין אסרו לארוסה לאכול בתרומה, גם כשהגיע זמן החתונה ולא נישאה. לעיל ביארה הגמרא את טעם ה'משנה ראשונה' שארוסה אוכלת בתרומה כשהגיע הזמן ולא נשאו: לדעת עולא שחוששים שמא תשקה - כשהגיע הזמן הוא מניח אותה בבית מיוחד שתאכל שם. לדעת רב שמואל בר יהודה שחוששים לסימפון - כשהגיע הזמן הוא בודקה על ידי קרובותיו. הגמרא עבשיו מבארת מה הטעם של משנה אחרונה שגזרו שלא תאכל?

משום סימפון: כך אמר עולא או רב שמואל בר יהודה. הגמרא מבארת את דבריהם אלו עם דבריהם הקודמים הנ"ל. לדעת עולא שהחשש בתחילה היה משום שמא תשקה - סברה משנה אחרונה שהחשש משום סימפון (ולא מועיל לבדוק אותה בקרובותיו כדלהלן). אך לדעת רב יהודה בר שמואל שגם החשש בתחילה היה משום סימפון ובכל אופן היתירו לה לאכול כי הוא בודקה בקרובותיו, אם כן מדוע למשנה אחרונה אינה אוכלת משום סימפון?

בדיקת חוץ: הקרובות בודקות אותה על ידי בירור אצל קרוביה אבל אינן רואות אותה (מדובר שאין בית-מרחץ בעיר), ולכן לדעת משנה אחרונה אין זה מספיק עד שהבעל יבדוק אותה בעצמו (-רשב"א).

*

משנה: במשנה לקמן (דף סד' ע"ב) מובא שהאישה חייבת לעשות מלאכה (של טוויית חוטים) המכניסה רווחים של חמש סלעים, ובספ זה הולך לבעלה תמורת המזונות שהוא חייב לתת לה. בנוסף, גם 'המותר' הרווח הנוסף על חמש סלעים מהמלאכה שהיא עושה הולך לבעלה, תמורת מעה כסף שהוא נותן לה פעם בשבוע לשאר צרכיה.

המקדיש מעשה ידי אשתו: את הרווחים של החמש סלעים שתעשה לו – אינם קדושים והיא עושה ואוכלת.

המותר: ואם הקדיש את המותר של מעשי ידיה נחלקו הדעות.

גמרא: יכולה אשה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה: אינני מעוניינת שתיתן לי מזונות ואיני מעוניינת לתת לך את המשכורת שלי. לדעת רב הונא עיקר תקנת חכמים היתה לתת לאישה מזונות (מחשש שמא המשכורת שלה לא תספיק לה), וכדי שלא תיווצר איבה ביניהם תקנו לבעלה בתמורה את המשכורת של מעשי ידיה.

מיתיבי תקנו מזונות תחת מעשי ידיה: מוכח שעיקר התקנה היתה לתת לבעל את מעשי ידיה? הגמרא מתרצת: כוונת הברייטא אינה 'תקנו מזונות בעבור מעשי ידיה', אלא 'תקנו מזונות ותחתם תקנו מעשי ידיה' (-שיטמ"ק).

לימא מסייע ליה: מהמשנה שלנו בה מבואר שהמקדיש מעשי ידי אשתו ההקדש לא חל. ולכאורה מדובר 'בניזונת' דהיינו שהבעל מוכן לספק לה את המזונות, אבל היא לא מעוניינת באומרה 'איני ניזונת ואיני עושה', ולכן הוא לא יכול להקדיש אותם כי הם לא שלו.

לא, בשאינה ניזונת: הגמרא דוחה. מדובר שהבעל לא מוכן לתת לה מזונות ולכן הוא לא יכול להקדיש את מעשי ידיה כי הם אינם שלו. אבל אם הוא היה נותן לה מזונות והיא לא היתה מעוניינת בהם לא היתה יכולה לומר לו 'איני ניזונת ואיני עושה', וממילא בבזה מקרה ההקדש בן היה חל כי מעשי ידיה שלו.

אך הגמרא מיד מקשה על כך. הרי אם הוא לא מוכן לתת לה מזונות אין שום חידוש שמעשי ידיה אינם שלו.

אפילו למ"ד יכול הרב לומר לעבד: נחלקו התנאים האם האדון יכול לומר לעבדו עשה מלאכה ואיני מפרנס אותך, או שאם הוא עושה לו מלאכה הוא חייב לפרנס אותו. כל

זה רק בעבד כנעני אבל בעבד עברי לכולי עלמא אינו יכול לומר לו 'עשה עימי ואיני זנך'. וכל שכן שהבעל לא יכול לומר לאשתו שתיתן לו את מעשי ידיה והוא לא יפרנס אותה.

סיפא איצטריך ליה: הרישא של המשנה שאין בה חידוש נכתבה עבור הסיפא. שגם כאשר הבעל אינו מוכן לתת מעה כסף לאשתו, אם הוא הקדיש את המותר של מעשי ידיה ההקדש חל. אמנם לא בחייה אלא לאחר מותה כשהוא יורשה.

[הרחבת הדברים: את עיקר מעשי ידיה תקנו חכמים לבעל רק בתנאי שיתן לאשתו מזונות. ולכן אם אינו נותן לה אותם הם אינם שלו ואינו יכול להקדישם. אבל את המותר של מעשי ידיה תקנו לו חכמים וכנגד זה הם הטילו עליו חיוב לתת לה מעה כסף, אמנם לא התנן את שני החיובים זה בזה, ולכן גם אם לא יתן לה מעה כסף הוא זוכה במותר מעשי ידיה. אלא שהרשות בידה לעכב את המותר אצלה כמשכון, עד שיפרע לה את המעה כסף שהוא חייב לה. ממילא לאחר מותה כשהוא יורשה הוא יורש את המותר שהוא שלו, ולכן גם ההקדש חל אז. אמנם ההקדש לא חל בחייה כי 'קדושת דמים אינו מוציאה מידי שעבוד' - שיטמ"ק].

עד כאן ראינו את דעת רב הונא. ריש לקיש חולק:

לא תימא טעמא דרבי מאיר: אל תחשוב שהסיבה שלדעת רבי מאיר הבעל יכול להקדיש את מותר מעשי ידי אשתו היא בגלל ש'אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם', כמו מעשי ידי אשתו שאינם בעולם עדיין עד שתעשה אותם. אלא יתכן שרבי מאיר סובר שאדם לא מקדיש דבר שלא בא לעולם, אבל כאן נחשבים המעשי ידיים בעולם, מכיון שהוא יוכל לכופף את אשתו שתעשה לו אותם, וממילא נחשב הדבר כאילו הוא אמר 'יקדשו ידייך לעושיהן (= לקב"ה שברא אותם)' ואז מעשי הידיים שלה קדושים.

נמצא שלדעת ריש לקיש אישה לא יכולה לומר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה, שהרי הוא יכול לכופה לעשות מלאכה.

הגמרא מקשה: הרי הוא לא אמר כן כשהקדישם?

אין אדם מוציא דבריו לבטלה: אחד מסוגי ההקדשות הוא 'ערכין'. דהיינו האומר 'ערכי עלי' או 'ערך אדם פלוני עלי'. הערך קצוב בתורה, אמנם אי אפשר להעריך תינוק פחות מבן חודש. לדעת רבי מאיר המעריך תינוק פחות מבן חודש ואומר 'ערכי עלי' חייב להביא את דמיו לבדק הבית, כי בוודאי הוא לא התכוין 'להעריך' אותו אלא להקדיש את דמיו (כעבד הנמכר בשוק). טעם הדבר כי אדם לא מוציא דבריו לבטלה והרי הוא בודאי ידע שאי אפשר להעריך פחות מבן חודש, אלא הוא התכוין לדמיו.

(המשך בדף הבא ↓)

הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר: והוא עדיין גוי, או להיפך שישראל אומר לאישה בעודה גויה שתהיה מקודשת לו לאחר שהיא תתגייר. וכן עבד שאומר לבת ישראל שתתקדש לו לאחר שישתחרר מעבדות, או להיפך. וכן האומר לאחות אשתו שתתקדש לו לאחר שתמות אחותה - אשתו. וכן האומר ליבמה שתהיה מקודשת לו לאחר שיחלוץ לה יבמה - אינה מקודשת. נמצא שלדעת רבי מאיר יכול לקדש אישה במצב שעדיין לא בא לעולם, והוא הדין להקדיש דבר שלא בא לעולם.

מההיא אין: הגמרא מתרצת באמת מבריייתא זו מוכח שלדעת רבי מאיר אדם יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם, אבל מהמשנה שלנו אין ראייה כנ"ל.